

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วรวบรวม
เสนอ โดยมีหัวข้อเรื่องดังนี้

ภาษาไทย

คุณค่าของภาษาไทย

วัฒนธรรมไทย

ความหมายของวัฒนธรรม

ลักษณะร่วมของวัฒนธรรม

องค์ประกอบของวัฒนธรรม

หน้าที่ของวัฒนธรรม

การแบ่งหมวดวัฒนธรรม

โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนเด็กสองภาษา

ภาษาไทย

คุณค่าของภาษาไทย

ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร การแสดงความคิดที่สำคัญ มนุษย์ใช้ภาษาเป็น
เครื่องช่วยให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นตลอดจนประสานภารกิจซึ่งกันและกัน
ภาษาจะใช้กันตั้งแต่เด็กจนถึงใหญ่ เป็นมรดกที่บรรพบุรุษได้มอบไว้ให้ลูกหลาน เป็นวัฒนธรรม
ประจำชาติ ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บันทึกการเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานกระแสพระราชดำรัสเรื่อง
ปัญหาการใช้ภาษาไทย ๒๕๐๕ : ๒๑๐) เกี่ยวกับภาษาไทยไว้ตอนหนึ่งว่า "ภาษาเป็นเครื่องมือ
อย่างหนึ่งของชาติ เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาไว้

ในประเทศละแวกเดียวกับประเทศไทยหลายประเทศล้วนแต่สูญเสียเอกราช ไม่เฉพาะ
แต่เอกราชในทางการเมืองเท่านั้น จะรวมถึงเอกราชทางภาษาด้วย การที่คนไทยมีภาษาของ

ตัวเองไม่เพียงแต่แสดงถึงความเป็นเอกสาร ยังหมายถึงความมีวัฒนธรรมทางภาษา ดังกระแสพระตำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนสุตาฯ สยามบรมราชกุมารีที่ได้พระราชทานในงานพิธีพระราชทานรางวัลการประกวดทำนองเสนาะของกรมศิลปากร เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๑ ว่า "ภาษานอกจากจะใช้ในการสื่อสารแสดงความรู้สึกนึกคิดของชนทั่วโลกแล้ว ยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นวัฒนธรรม อารยธรรมไทย เป็นอารยประเทศซึ่งมีชนบประเพณี ศิลปกรรม วรรณคดี และภาษาซึ่งเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีตกาล เราผู้เป็นอนุชนจึงควรภูมิใจช่วยกันผดุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่บรรพบุรุษ ได้อุตส่าห์สร้างสรรค์ขึ้นไว้ให้เจริญสืบไป"

คุณค่าของภาษาไทยอีกประการหนึ่งคือ สร้างสำนึกแห่งความเป็นคนไทยและความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (๒๕๒๐ : ๒) กล่าวว่า "ชาติต้องมีภาษาของตนเอง" จะใช้ภาษาของคนอื่นในการติดต่อราชการและในกิจการใหญ่ของชาติอย่างไรได้ การขาดภาษาเป็นการขาดเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างยิ่ง การมีภาษาใช้ ในกิจการของตนทำให้คนไทยในชาติสำนึกว่าแต่ละคนเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชาติของตน นอกจากนี้เป็นความจำเป็นอันแท้จริงที่จะต้องมีภาษาสื่อสารกันให้สะดวกทั้งชาติ" ซึ่งสอดคล้องกับ สุจิตต์ เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์มพรรย์ (๒๕๒๓ : ๒๓) กล่าวถึงคุณค่าของภาษาไทยโดยสรุปว่า "ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติ ทำให้มีความเข้าใจตรงกัน เป็นศูนย์รวมหัวใจแสดงความเป็นคนไทย แสดงความเป็นเอกราช เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพทุกสาขา"

ภาษาไทยมิใช่จะเป็นเพียงเครื่องมือสื่อสารที่ใช้ในประเทศไทยเท่านั้น แม้ในประเทศใกล้เคียงอย่างประเทศลาว เขมร และเวียดนาม ก็สามารถพูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้ (สมพร มั่นตะสูตร, ๒๕๒๖ : ๑ - ๒) แม้จะมีเพียงในบางกลุ่มชนก็ตาม ในปัจจุบันภาษาไทยได้รับความสนใจกว้างขวางยิ่งขึ้นทั้งในประเทศเอเชียด้วยกันและประเทศอเมริกา มีการเปิดสอนวิชาภาษาไทยในต่างประเทศหลายแห่งเช่น ในมหาวิทยาลัยคองเนลประเทศสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยฮันดุก ประเทศเกาหลีใต้ และในมหาวิทยาลัยโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษาทุกฝ่ายได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาษาไทย ในฐานะภาษาประจำชาติที่ตั้งที่ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (๒๕๒๗ : ๑) กล่าวโดยสรุปว่า ภาษาไทยเป็นสื่อกลางเสริมสร้างวัฒนธรรม สำแดงเอกลักษณ์ นวัตกรรม เอกราช ประสาทวิทยา พัฒนาความคิด กอบกิจการงาน และประสานสามัคคี

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (๒๕๒๕ : ๑๓) กล่าวว่า ภาษาไทยมีเสียงที่ไพเราะทั้งเสียงสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ ทำให้การพูดมีเสียงดนตรีที่น่าสนใจเป็นเสียงสูงต่ำได้ ซึ่งผิดกับบางภาษาจะไม่มีเสียงจืดๆ มีแต่เสียงล่ำมัญกับเสียงตรีเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีสัมผัส ทำให้

พูดเป็นสำนวนคล้องจองได้ง่าย และได้ใจความลึกซึ้ง ทำให้ภาษาของเราแตกแขนงขยายความเจริญงอกงามทางภาษาได้อย่างมาก

กาญจนา นาคสกุล (๒๕๓๒ : ๕) กล่าวถึงคุณค่าภาษาไทยว่า ภาษาไทยมีลักษณะเหมือนข้าว คือเป็นภาษาที่ต้องใช้กันอยู่ทุกวัน นอกจากนี้ภาษายังเป็นเครื่องเสริมบุคลิกภาพของคน การพูดเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ คนที่พูดดีย่อมมีผู้ศรัทธานิยมยกย่อง คนที่หยาตาดิ รูปร่างงาม ถ้าพูดไม่ดีก็ย่อมทำให้บุคคลรังเกียจเสื่อมศรัทธาลงได้

คุณค่าของภาษาต่อผู้ใช้ในด้านช่วยให้เกิดความสุข วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (๒๕๒๕ : ๒๕) กล่าวว่า ภาษาเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสุข สามารถจะคิดในสิ่งที่ทำให้เกิดความสุขและถ่ายทอดสิ่งที่คิดนั้น ทำให้คนอื่นมีความสุขได้ เช่น อ่านิทานสนุก ๆ ให้คนอื่นฟัง เล่าประสบการณ์ที่ตื่นเต้น น่าชื่นชอบให้คนอื่นฟัง คนฟังก็มีความสุขไปด้วย

ไม่เพียงแต่คนไทยเท่านั้นที่มองเห็นคุณค่าของภาษาไทย ชาวต่างชาติที่พูด เขียน อ่าน ภาษาไทยได้ ยิ่งรู้จักใช้ภาษาไทยแสดงถึงความรู้สึกรักของคนให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วย ดังเช่นบทความที่กล่าวถึงการเสด็จพระราชดำเนินไปมหาวิทยาลัยไอชาก้า ประเทศญี่ปุ่น ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ภาษาไทยที่ไอชาก้า, ๒๕๒๖ : ๓) ศาสตราจารย์ตาเกษิโร โทมีด้า หัวหน้าแผนกไทยศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ได้กราบบังคมทูลเป็นภาษาไทยว่า

"ขอพระราชทานกราบบังคมทูล สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทราบฝ่าละอองพระบาท

ในดิถีอันเป็นมงคลสมัย ที่ได้ฝ่าละอองพระบาท ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นพระราชนิยาคันตูกะแห่งประเทศญี่ปุ่น และทรงมีพระเมตตาเสด็จทรงเยี่ยมมหาวิทยาลัยไอชาก้าวิชาต่างประเทศในวันนี้ พระกรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้ ข้าพระพุทธเจ้าชาวญี่ปุ่น คณะจารย์และนักศึกษาทั้งหลาย ขอถวายพระพรให้ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน เป็นเมิ่งขวัญแก่ปวงข้าพระพุทธเจ้าสืบไป

ในความรู้สึกส่วนตัวของข้าพระพุทธเจ้านั้น รู้สึกภาคภูมิใจ ปลื้มปิติอันหาเขตสุดมิได้ที่ข้าพระพุทธเจ้าได้รับพระราชทานปริญญาบัตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต กิตติมศักดิ์จากพระหัตถ์ในได้ฝ่าละอองพระบาท เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๒๖ ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา พระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม หาที่สุดไม่ได้แล้ว ฉะนั้น การใดที่ข้าพระพุทธเจ้าจะกระทำเพื่อเป็นการส่งเสริม เชิดชูวัฒนธรรมไทยแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าย่อมยินดีเสียสละกระทำสนองพระมหากรุณาธิคุณ เพื่อให้ชาวญี่ปุ่นได้รู้จักและเข้าใจไทยจนกว่าชีวิตนี้จะหาไม่"

คำกราบบังคมทูลนี้ แสดงให้เห็นว่าศาสตราจารย์ตาเกอิโร เข้าซึ่งถึงคุณค่าภาษาไทย ได้อย่างดียิ่ง จึงสามารถในภาษาแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อพระสยามบรมราชกุมารีได้อย่าง ไพเราะ สละสลวย โดยเฉพาะคำสั้นเรียงๆ ซึ่งคนไทยยังไม่เคยใช้คือ ราชนี + อาคันตุกะ = ราชนียาคันตุกะ

ชาติไทยเป็นชาติที่ดำรงความเป็นเอกราชมาได้ถึง ๗๐๐ กว่าปีมาแล้ว ภาษาประจำชาติ ที่ใช้จึงมีความเป็นมิกแอนด์ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคนในชาติให้ผนึกกำลังธำรงรักษาความเป็นเอกราช ของชาติให้คงทนตลอดไป คุณค่าของภาษาไทยนั้นมีมากมายนานัปการ ควรค่าแห่งความภูมิใจที่มี ภาษาใช้ สมควรที่บุคคลทุกฝ่ายจะได้ร่วมมือกันตระหนักถึงความสำคัญและช่วยกันอนุรักษ์ให้เป็น มรดกสืบทอดต่อ ๆ กันไป เหมือนดังที่บรรพบุรุษของเราได้รักษาและถ่ายทอดมาจนถึงรุ่นลูกหลาน "ภาษาไทยเป็นสมบัติของคนไทยทุกคน"

วัฒนธรรมไทย

ความหมายของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงความเป็นชาติ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมของตนเองมาช้านานแล้ว ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งของชีวิตมนุษย์ เพราะวัฒนธรรมเป็นแนวทาง ในการกำหนดค่านิยมเป้าหมายของชีวิต และเป็นสิ่งที่คอยกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ วัฒนธรรม ของชาติมีส่วนในการเชื่อมโยงคนไทยให้ร่วมกันสร้างสรรค์ความเป็นมิกแอนด์ของชาติมาทุกยุคทุก สมัย ทำให้คนไทยแตกต่างไปจากชาติอื่นในโลกนี้ ความแตกต่างที่เห็นได้ชัด เราเรียกว่า "เอกลักษณ์" ซึ่งหมายถึงลักษณะเด่นหรือลักษณะของสังคมส่วนรวมเฉพาะที่เห็นได้ชัดแตกต่างจากสังคมอื่น ก่อให้เกิด ความสามัคคีระหว่างชนในชาติ และมีส่วนในการพัฒนาจิตใจ เศรษฐกิจและสังคม อันเป็นผล ให้เกิดการพัฒนาและมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศชาติ สังคมไทย เป็นสังคมประเพณีหรือสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ (Traditional Society) ซึ่งเป็นสังคมแบบ เกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในชนบท จิตใจของคนไทยจึงมีลักษณะในทางที่มีความโอบอ้อม อารี มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันอย่างมาก (วิเชียร รักการ, ๒๕๒๕ : ๒๖) รุธ เบเนดิกต์ (Ruth Benedict) นักมานุษยวิทยาอเมริกัน ได้ประมวลลักษณะพิเศษของสังคมไทยว่ามาจาก คุณค่าในชีวิต ๓ ประการ คือ คนไทยเป็นคนชอบสนุก ใจเย็น และเน้นเพศชาย คุณค่าดังกล่าว ของคนไทยสร้างขึ้นมาจากการปฏิบัติทางพุทธศาสนาและแบบแผนการเรียนรู้ทางสังคมของเด็ก

วัฒนธรรมไม่ได้หมายถึงเพียงแต่การแต่งกาย ศิลปะ หรือวาทะทางกิริยามารยาท เท่านั้น ความหมายโดยส่วนรวมกว้างและลึกซึ้งกว่านั้น นอกจากจะหมายถึงการพฤติกรรม ปฏิบัติตน ได้เหมาะสมและการเป็นผู้มีจิตใจสูงแล้ว ยังหมายถึงการประพฤติดี ปฏิบัติตนได้เหมาะสมและการเป็นผู้มีจิตใจสูงแล้ว ยังหมายถึงความเจริญในระดับสูงของมนุษย์ เช่น ดนตรี วรรณกรรมหรือ ศิลปกรรม รวมทั้งหมายถึงแนวทางวิถีชีวิตและความเจริญงอกงาม โดยส่วนรวมของมนุษย์อีกด้วย (กมล รอดคล้าย, ๒๕๒๕ : ๕)

"วัฒนธรรม" เป็นคำสมาสระหว่างภาษาบาลีกับสันสกฤต "วฒณ" (รูปบาลี) แปลว่า เจริญงอกงามรุ่งเรือง และ "ธรม" (รูปสันสกฤต) แปลว่า ระเบียบหรือปฏิบัติ แปลตามความหมายคือ สภาพอันเป็นความเจริญงอกงาม (สุภัตรา สุภาพ, ๒๕๒๕ : ๑๔๐) ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Culture" ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า "Cultura" มีความหมายว่าการ เพาะปลูกหรือบำรุงให้เกิดความเจริญงอกงาม หรือการปลูกฝังในเรื่องความหมายของวัฒนธรรมนี้ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายด้วยกัน ดังเช่น เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๖ : ๕) ให้ความหมายว่า ".....วัฒนธรรมคือวิถีหรือทางดำเนินชีวิตของชุมชนหมู่หนึ่ง ซึ่งอยู่ร่วมกันในที่หนึ่งหรือ ประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ....."

พระยาอนุมานราชธน (๒๕๑๖ : ๘๗) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า

"วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือผลิตขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวม ที่ถ่ายทอดกันได้ เลียนกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมคือสิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีกันมา วัฒนธรรมคือ การคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติ และกิริยาอาการ หรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวมลงรูปเป็นนิมิตเดียวกันและสำแดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือ ระเบียบ ประเพณี เป็นต้น วัฒนธรรมคือมรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม"

เกษม อุทยานิน (๒๕๐๖ : ๑๐๓) ให้ความหมายไว้สั้น ๆ ว่า ".....วัฒนธรรมเป็นบรรดาแบบอย่างทั้งปวงที่ควบคุมความเป็นอยู่ร่วมกันของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ได้รับความสำเร็จในความต้องการทางสังคม....."

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (๒๕๑๒ : ๑๕๐) ให้ความหมายว่า

"วัฒนธรรมคือระบบชีวิตของชุมชนหรือสังคม สังคมจะดำรงอยู่หรือดำเนินไปโดยไม่มีระบบชีวิตไม่ได้ ดังนั้นวัฒนธรรมกับสังคมก็อาจจะเรียกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน บางครั้งเราใช้คำ ๒ คำที่ประจักษ์ว่าเป็นของสองสิ่งต่างหากจากกัน เราแยกเพื่อสะดวกแก่การกล่าวเท่านั้น แท้จริงแล้วสังคมกับวัฒนธรรมแยกกันออกไม่ได้"

ประสาธน์ หลักศิลา (๒๕๑๔ : ๑๔) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า "วัฒนธรรมตามความมุ่งหมายด้านวิชาการ หมายถึง กระบวนการพฤติกรรมทั้งหลาย อันเกิดด้วยการเรียนรู้ ผู้คนในสังคมมนุษย์แต่ละแห่งต้องมีพฤติกรรมเป็นแบบเดียวกันเช่นนั้น นอกจากพฤติกรรมต่าง ๆ แล้ว ยังรวมถึงผลแห่งพฤติกรรมเหล่านี้ด้วย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีการถ่ายทอดกันได้ไม่ว่าผู้คนของสังคมมนุษย์แต่ละแห่ง วัฒนธรรมของผู้คนแต่ละพวกมิใช่เป็นสิ่งคงรูปตายตัวอยู่เช่นนั้นตลอดไปแต่มีการเปลี่ยนแปลงไปได้ ผลของพฤติกรรมหมายถึงวัสดุข้าวของต่าง ๆ ที่ผู้คนนำมาใช้ในการดำรงชีวิต เช่น เสื้อผ้า ภาชนะ เครื่องใช้ต่าง ๆ บ้านเรือน เป็นต้น ผลของพฤติกรรมนั้นยังหมายรวมถึงสิ่งที่มีชีวิตอีกด้วย เช่น กัดกันเคติ คุณธรรม และความรู้ต่าง ๆ

โฮเบล (Hoebel, ๑๙๗๕ : ๒๗๕) ให้ความหมายว่า

"..... วัฒนธรรมคือระบบรวมแห่งกระบวนการพฤติกรรมที่ต้องเรียนรู้ ซึ่งเป็นลักษณะของสมาชิกทั้งหลายทั้งปวงแห่งสังคมหนึ่ง และซึ่งมิใช่ผลแห่งการสืบสายทางชีวภาพ....."

บรูมและซิลซ์นิก (Broom Zelnick ๑๙๑๓ : ๕๖) กล่าวว่า

"วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ประเพณี และความชำนาญที่คนเรา ได้มาในฐานะ เป็นสมาชิกของสังคม"

บาร์นาว (Barnouw) ให้ความหมายไว้ว่า

"วัฒนธรรมคือวิถีชีวิตชนกลุ่มหนึ่ง เป็นรูปแบบทั้งสิ้นของกระบวนการพฤติกรรมของการเรียนรู้ ที่ค่อนข้างจะมีลักษณะเป็นนิมฟ์เดียวกัน ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่ง ไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาศัยภาษา และการเลียนแบบเป็นสื่อ....."

Webster's New Collegiate Dictionary (๑๙๗๕ : ๒๗๗) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า

"วัฒนธรรมคือการพัฒนาสติปัญญาและความรู้สึกผิดชอบชั่วดีด้วยการศึกษาและฝึกหัดมาเป็นอย่างดี เป็นแบบแผนพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งรวมทั้งการพูด การเกิด การกระทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของแต่ละคนว่า ได้รับรู้ไว้เพียงใด"

กองวิจัยและวางแผน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (๒๕๒๒ : ๓) ได้ให้ความหมายไว้ว่า

วัฒนธรรมโดยทั่วไป หมายถึง สิ่งที่เป็นผลผลิตของมนุษย์ในสังคมสร้างขึ้นเพื่อความดี ความงาม ความเจริญ ความกลมเกลียว เป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่คณะและแก้ปัญหา รวมทั้งพัฒนาสังคมและวิถีทางการอยู่ร่วมกันให้เกิดสันติสุข สิ่งเหล่านี้เมื่อสร้างขึ้นแล้วสังคมยอมรับ รักษา ส่งเสริม พัฒนา และปฏิบัติตามกันมาในสังคมใดสังคมหนึ่ง ตั้งแต่อดีตทกทอดมาถึงปัจจุบัน ดังนั้น

วัฒนธรรมไทยจึงหมายถึง สิ่งที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างขึ้นมาเพื่อความดีงาม ความเจริญ ความกลมเกลียว ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมไทยเรา เป็นเอกลักษณ์ของชาติ โดยเป็นแนวทางแก้ปัญหาของสังคมไทย เป็นแนวทางพัฒนาสังคมไทย และเป็นวิถีทางการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขของไทยเรา ซึ่งคนไทยได้เรียนรู้ รักษา ส่งเสริม และพัฒนาสืบทอดมาจนทุกวันนี้

จากคำจำกัดความที่นักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้ให้ไว้จึงพอสรุปได้ว่าวัฒนธรรมหมายถึง วิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา อันแสดงออกถึงความเจริญงอกงามทั้งทางวัตถุและจิตใจที่มีการถ่ายทอดสืบทอดกันมา อันเป็นแนวทางให้คนในสังคมกลุ่มนั้นดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

วัฒนธรรมมีความหมายกว้างมาก จึงครอบคลุมทุกสิ่งไว้ทั้งหมดทั้งทางด้านจริยธรรม จารีตประเพณี ศิลปะ ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ จึงอาจแบ่งเนื้อหาของวัฒนธรรมออกได้เป็น ๔ ประเภทดังนี้ (เสฐียรโกเศศ, ๒๕๐๔ : ๓๑ - ๓๒)

คติธรรม เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักการดำเนินชีวิตและจริยวัตร เป็นความซื่อสัตย์ สุจริต ความกตัญญู ความโอบอ้อมอารี ความเพียร เป็นต้น

เนติธรรม เป็นวัฒนธรรมทางกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ที่ทำให้คนในสังคมปฏิบัติตาม

วัตถุธรรม เป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับการแต่งกาย สรีระที่อยู่อาศัย ประกอบอาชีพ การประดิษฐ์ศิลปวัตถุและสิ่งของเครื่องมือต่าง ๆ

สัทธิธรรม เป็นวัฒนธรรมทางสังคม เช่น การติดต่อกับกลุ่มชน มารยาทในการเข้าสังคมทุกชนิด

วัฒนธรรมของแต่ละสังคมจะแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ความจำเป็นและความจำกัดทางด้านภูมิศาสตร์และทรัพยากร แต่เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นวิถีการดำรงชีวิตอย่างหนึ่งของมนุษย์ วัฒนธรรมจึงมีลักษณะขั้นพื้นฐานหรือลักษณะความจำเป็นต่าง ๆ อยู่ร่วมกันเสมอ จะแตกต่างกันก็เฉพาะวิธีการเท่านั้น

ลักษณะร่วมของวัฒนธรรม (วิเชียร รักการ, ๒๕๒๙ : ๓๐ - ๓๑)

๑. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้
๒. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม
๓. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปได้
๔. วัฒนธรรมอาจพบจุดจบหรือตายได้ในที่สุด

วัฒนธรรมและสังคม เป็นสิ่งที่คู่กัน สังคมต้องอาศัยวัฒนธรรม ถ้าปราศจากวัฒนธรรม สังคมมนุษย์ไม่อาจจะอยู่รอดได้ จึงถือ เป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนที่จะต้องช่วยกันสร้างสรรค์และ

พัฒนาวัฒนธรรมของตน เพื่อสังคมจะได้อยู่รอด รัฐบาลได้มองเห็นความสำคัญของการทำนุบำรุงรักษา ส่งเสริมวัฒนธรรม โดยได้กำหนดตามนัยแห่งมาตรา ๖๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งได้ระบุไว้ว่า "รัฐพึงส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ" ตั้งแต่นั้น คณะรัฐมนตรีจึงกำหนดนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อเป็นหลักให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนรวมทั้งประชาชน ร่วมกันรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างมีเป้าหมายตรงกัน และประสานสอดคล้องต่อกันดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ๒๕๒๕ ก : ภาคผนวก ๗)

๑. ส่งเสริมการทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรมไทยทุกด้าน ให้เจริญด้วยการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ฟื้นฟู และพัฒนาวัฒนธรรมไทย ให้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต การพัฒนาประเทศ ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการป้องกันประเทศ ป้องกันการทำลายวัฒนธรรมและศาสนา และทำนุบำรุงศาสนาให้บริสุทธิ์ เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาจิตใจประชาชน

๒. เผยแพร่วัฒนธรรมไทยทุกด้านนำไปสู่ประชาชนถึงขั้นปฏิบัติ ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีต่อเอกลักษณ์ ศักดิ์ศรี ความสามัคคี และความมั่นคงของชาติ ตลอดจนเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

๓. ส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมของกลุ่มในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจ เห็นคุณค่าและยอมรับวัฒนธรรมของท้องถิ่นซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขในชาติ และมีความรัก ห่วงแหนวัฒนธรรมไทยยิ่งขึ้น

๔. สนับสนุนส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับต่างประเทศ เพื่อส่งเสริม สร้างความเข้าใจดีระหว่างชาติ รวมทั้งรู้จักเลือกสรรวัฒนธรรมของต่างชาติ ที่เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยหรือผลจากการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยนำมากลั่นกรองปรับปรุง ตัดแปลงให้เหมาะสมกับวิถีดำเนินชีวิตของคนไทยและความมั่นคงปลอดภัยของชาติ

๕. สนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐและของเอกชน ที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมได้ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยการระดมสรรพกำลังทั้งจากภาครัฐและเอกชน เพื่อรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมให้มั่นคง เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของประชาชน ตลอดจนร่วมกันแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับวัฒนธรรมให้มั่นคง เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของประชาชน ตลอดจนร่วมกันแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรม เพื่อให้วัฒนธรรมมีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง

องค์ประกอบของวัฒนธรรม

วัฒนธรรม เป็นผลที่เกิดจากมนุษย์จัดระเบียบทางสังคม ระบบความเชื่อ ค่านิยม และ วิทยาการต่าง ๆ ผสมผสานเข้าด้วยกัน จึงกลายเป็นองค์ประกอบร่วมของวัฒนธรรมที่มีลักษณะ สมบูรณ์ขึ้น ซึ่งสุนัตรา สุภาพ (๒๕๒๓ : ๑๔๑ - ๑๔๒) ได้อธิบายว่า วัฒนธรรมประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ๔ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. องค์คติหรือมโนทัศน์ (Concepts) คือความเชื่อแนวคิดและอุดมการณ์ต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละกลุ่มชนจะมีมาตรฐานในการคิดและตัดสินใจแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมของตน
๒. องค์พิธีการ (Usage) คือ ขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งแสดงออกในรูปของพิธีกรรมต่าง ๆ และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในแต่ละวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสภาพของสังคม
๓. องค์การ (Association or Organization) คือกลุ่มหรือสมาคม สโมสร สถาบันต่าง ๆ ที่ก่อตั้งขึ้นอย่างมีระเบียบแบบแผน มีวัตถุประสงค์ กฎเกณฑ์และวิธีดำเนินงานที่แน่นอน
๔. องค์วัตถุ (Instrumental and Symbolic Objects) คือ วัฒนธรรมทางวัตถุทั้งหลายที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ ทั้งส่วนที่มีรูปร่าง เช่น แก้ว ใบบัตร เครื่องมือเครื่องใช้ และส่วนที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ภาษา ตัวเลข มาตราชั่ง ตวง วัด อันเป็นสัญลักษณ์ในการติดต่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

จากองค์ประกอบของวัฒนธรรม รวมทั้งจุดเริ่มต้นแห่งการกำเนิดวัฒนธรรมที่สามารถ อธิบายเป็นภาพรวมได้ดังที่สุนัตรา สุภาพ (๒๕๑๔ : ๒๐ - ๒๒) และอาณัติ อภาภิรม (๒๕๑๕ : ๑๐๐ - ๑๐๑) และประดิษฐ์ มัชฌิมา (๒๕๒๒ : ๑๑ - ๑๓) ได้สรุปลักษณะของวัฒนธรรมไว้ ดังต่อไปนี้

๑. เป็นสิ่งที่ได้มาโดยการเรียนรู้
๒. เป็นมรดกทางสังคม
๓. เป็นวิถีชีวิตหรือแบบแผนของการดำเนินชีวิต
๔. เป็นสิ่งซึ่งไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงได้
๕. เป็นผลรวมของหลายสิ่งหลายอย่าง
๖. เป็นสิ่งที่สังคมยึดถือหรือปฏิบัติร่วมกัน
๗. สร้างความพึงพอใจให้แก่มนุษย์

๘. มีความหมายแตกต่างกันออกไปตามสภาพของแต่ละสังคม แม้จะเป็นของสิ่งเดียวกัน หรือเหมือนกัน เช่น การแลกเปลี่ยนแสดงความเคารพของชาวอิเบต หากใช้ในสังคมไทยถือว่าไม่สุภาพ เป็นต้น

หน้าที่ของวัฒนธรรม

เนื่องจากวัฒนธรรมมีความหมายและองค์ประกอบที่ซับซ้อนมากมาย ในฐานะที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งหนึ่งของวัฒนธรรม ดังนั้น วัฒนธรรมจึงมีหน้าที่ (The function of culture) ในสังคมมนุษย์ (วิเชียร รักการ, ๒๕๒๕ : ๓๒) ดังต่อไปนี้

๑. วัฒนธรรมสร้างมนุษย์ (Culture creates men) หมายความว่า วัฒนธรรมจะกำหนดเป้าหมายของชีวิตว่าควรมีเป้าหมายอย่างไร กำหนดรูปแบบของครอบครัวอะไรผิดถูก เป็นต้น

๒. วัฒนธรรมจะควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น กำหนดที่สถานต่าง ๆ ทางสังคม และกำหนดได้แม้แต่เรื่องเกี่ยวกับชีวภาพ เช่น จะรับประทานอาหารวันละกี่มื้อ จะแต่งงานอายุควรเท่าใด กำหนดความแตกต่างในด้านบุคลิกภาพของหญิงและชาย

การแบ่งหมวดวัฒนธรรม

ได้มีการแบ่งหมวดวัฒนธรรมออกไปเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษา พระยาอนุมานราชธน (๒๕๑๕ : ๓๔ - ๕๔) ได้จัดแบ่งหมวดวัฒนธรรมตามแนววิชามานุษยวิทยา วัฒนธรรม ออกเป็น ๕ หมวดดังนี้

๑. วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ สิ่งซึ่งสนองความต้องการทางร่างกายและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

๒. สถาบันสังคม แบ่งออกเป็น

๒.๑ การจัดระเบียบครอบครัว (Family Organization) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับจารีตประเพณี (Mores) อันเกี่ยวกับครอบครัว การแต่งงาน ตลอดจนการสืบสายโลหิต

๒.๒ การศึกษา (Education) เป็นการถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

๒.๓ โครงสร้างทางการเมือง (Political Structure) คือ รูปแบบการปกครองเพื่อรักษาความเป็นปกติสุขของสังคม การร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาสังคมและการสาธารณสุขปโภคต่าง ๆ อันเป็นบริการแก่ส่วนรวม

๓. จิตใจ หมายถึง สิ่งที่ทำให้ปัญญาและจิตใจเจริญงอกงาม ได้แก่ การศึกษาวิชา ความรู้อันบำรุงความคิดทางปัญญา ศาสนา และจรรยา ศิลปะ วรรณคดี กฎหมาย และระเบียบ ประเพณี

๔. สุนทรียภาพ คือความเพลิดเพลินเจริญใจยามว่างจากภารกิจการทำงานซึ่งมีทั้ง นาฏศิลป์และศิลปการละเล่นต่าง ๆ

๕. ภาษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร และถ่ายทอดวัฒนธรรมของคนในสังคม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (๒๕๒๕ : ๔) ได้รวบรวมวัฒนธรรมเข้า เป็นหมวดหมู่ตามหลักขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ดังปรากฏใน เอกสารเผยแพร่ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งจำแนกวัฒนธรรมตามสากลได้ ๕ สาขา คือ

๑. สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม ศิลธรรม จารยา ค่านิยม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทไทยในสังคม การปกครอง กฎหมาย ฯลฯ

๒. สาขาศิลปะ ได้แก่ ภาษา วรรณคดี ดนตรี วิจารณ์ศิลป์ สถาปัตยกรรม การละคร ฯลฯ

๓. สาขาช่างฝีมือ ได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำตุ๊กตา การทอเสื่อ การประดิษฐ์ การทำเครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ

๔. สาขาคหกรรม ว่าด้วยเรื่องอาหาร การแต่งกาย การตกแต่งบ้าน ยารักษาโรค การดูแลเด็ก ครอบครัว มารยาทในการกินอยู่ การต้อนรับแขก การประกอบอาชีพ ฯลฯ

๕. สาขาการกีฬาและันทนาการ ว่าด้วยเรื่องการเล่น เช่น มวยไทย ฟันดาบ ส่องมือ ตะกร้อ ฯลฯ

อย่างไรก็ตามเนื่องจากปัจจุบันสภาพสังคมและความรู้ทางด้านวัฒนธรรมหลายอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป เพื่อเป็นการง่ายต่อการจัดระบบหมวดหมู่และครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด รวมทั้ง สะดวกต่อการศึกษาและส่งเสริมวัฒนธรรม คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (๒๕๒๓ : ๘๐ - ๘๔) จึงได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น ๕ สาขา ดังต่อไปนี้

๑. สาขาศิลปะ (The Arts)

๑.๑ ภาษา

- ๑.๒ วรรณคดี
- ๑.๓ ดนตรี
- ๑.๔ ละคร นีออนรำ
- ๑.๕ วิจารณ์ศิลป์
- ๑.๖ สถาปัตยกรรม
- ๑.๗ ประติมากรรม
- ฯลฯ
๒. สาขามนุษยศาสตร์ (The Humanities)
  - ๒.๑ ชนบทกรรมนิยมประเพณี
  - ๒.๒ คุณธรรม ศีลธรรม
  - ๒.๓ ศาสนา
  - ๒.๔ ปรัชญา
  - ๒.๕ ประวัติศาสตร์
  - ๒.๖ โบราณคดี
  - ๒.๗ มารยาทในสังคม
  - ๒.๘ การปกครอง กฎหมาย
๓. สาขาการช่างฝีมือ (The Practical Craft)
  - ๓.๑ การเย็บปักถักร้อย
  - ๓.๒ การแกะสลัก
  - ๓.๓ การทอผ้า
  - ๓.๔ การจักสาน
  - ๓.๕ การทำเครื่องเงิน เครื่องทอง
  - ๓.๖ การจัดดอกไม้
  - ๓.๗ การทอเสื่อ
  - ๓.๘ การประดิษฐ์
  - ฯลฯ
๔. สาขากีฬาและนันทนาการ (The Sports and Recreation)
  - ๔.๑ การละเล่น
  - ๔.๒ มวยไทย

๔.๓ ฟันดาบสองมือ

๔.๔ กระบี่กระบอง

ฯลฯ

๕. สาขาตหกรรมศิลป์ (The Domestic Arts)

๕.๑ ความรู้เรื่องอาหาร

๕.๒ การประกอบอาหาร

๕.๓ ความรู้เรื่องเสื้อผ้า การแต่งกาย

๕.๔ ความรู้เรื่องบ้าน การดูแลบ้าน ที่อยู่อาศัย

๕.๕ ความรู้เรื่องยา รู้จักการใช้ยา

๕.๖ ความรู้ในการอบรมดูแลเด็ก

๕.๗ ความรู้จะอยู่กินเป็นครอบครัว

๕.๘ มารยาทในการรับประทานอาหาร

๕.๙ การต้อนรับแขก

๕.๑๐ การรู้จักแก้ปัญหาในครอบครัว

๕.๑๑ การรู้จักประกอบอาชีพช่วยเศรษฐกิจในบ้าน

ฯลฯ

เนื้อหาของวัฒนธรรมเหล่านี้จึงเป็นแนวทางให้รัฐได้มุ่งส่งเสริมและอนุรักษ์ รวมทั้งปรับปรุงส่งเสริมเพื่อให้สืบทอดดำรงไว้ต่อไป

วัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทยเป็นมรดกที่สำคัญยิ่งของชาติ เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวของคนไทยทั้งชาติ รวมทั้งเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยทั้งมวล ซึ่งบรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้ให้สืบทอดมาสู่รุ่นลูกหลาน มนุษย์เริ่มสร้างวัฒนธรรมขึ้นโดยมีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นแรงผลักดัน ทำให้รู้จักคิดสร้างสรรค์เพื่อเอาชนะธรรมชาติ ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ วัฒนธรรมไทยก็ถือกำเนิดขึ้นในลักษณะเดียวกันนี้ อานนท์ อาภาภิรม (๒๕๑๕ : ๑๐๕ - ๑๐๗) ได้กล่าวถึงที่มาของวัฒนธรรมไทยว่าเกิดจากปัจจัยดังนี้

๑. สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เช่น ประเพณีลอยกระทง แข่งเรือ เหล่านี้เกิดจากสภาพภูมิศาสตร์ของไทยเป็นที่ยอมรับยอมรับได้ ด้วยแม่น้ำลำคลอง ประเพณีเกี่ยวกับน้ำจึงเกิดขึ้น

๒. ระบบเกษตรกรรม เป็นที่มาของวัฒนธรรมไทยหลายประการ เช่น ประเพณี
แห่นางแมวขอฝน ประเพณีลงแขก การละเล่นพื้นบ้าน เพลงเดินกำรำเด็ย เป็นต้น

๓. ค่านิยม มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด ค่านิยมบางอย่างกลายเป็น
แก่นของวัฒนธรรม เช่น ความรักอิสระเสรีภาพของคนไทย

๔. การเผยแพร่ทางวัฒนธรรม เนื่องจากแต่ละสังคมมีลักษณะที่แตกต่างกัน จึงเป็น
เหตุให้เกิดการรับวัฒนธรรมทางสังคมอื่นเข้ามาใช้โดยอาศัยการติดต่อค้าขายถิ่นฐานตลอดจนระบบ
วิทยาการและเทคโนโลยีอันทันสมัย วัฒนธรรมสำคัญ ๆ ซึ่งไทยได้รับอิทธิพลมาจากสังคมอื่น ได้แก่

๔.๑ ลัทธิพราหมณ์ เผยแพร่เข้ามาในสังคมไทยโดยผ่านทางเขมร อินเดีย จีน
และมาลาญ ประเพณีต่าง ๆ ของไทย เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีอาบน้ำในพิธีต่าง ๆ ได้
รับอิทธิพลมาจากลัทธิพราหมณ์ทั้งสิ้น

๔.๒ พุทธศาสนา เผยแพร่เข้ามาโดยผ่านทางจีน พม่า และลังกา มีอิทธิพลสูง
ต่อแนวคิดและการดำเนินชีวิตของคนไทย จนกลายเป็นศาสนาประจำชาติ ประเพณีต่าง ๆ ได้
เกิดขึ้นมากมาย เช่น การก่อบพระเจดีย์ทราย การทอดกฐิน การบวชนาค เป็นต้น

๔.๓ วัฒนธรรมตะวันตก หลังไหลเข้าในสังคมไทยสืบเนื่องมาจากความเจริญ
ของวิทยาการสมัยใหม่ และการสื่อสารที่รวดเร็ว เช่น การแต่งกาย การกีฬา อาหาร ดนตรี
 เป็นต้น และมีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลอย่างสูงต่อสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต

จากกำเนิดและความเป็นมาของวัฒนธรรมไทยเหล่านี้ ทำให้วัฒนธรรมไทยมีเนื้อหาสาระ
มากมาย เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนในสังคมตั้งแต่เกิดกระทั่งตาย (กมล รอดคล้าย, ๒๕๒๕ : ๑๕)
นอกจากวัฒนธรรมรับช่วงซึ่งเรารับมาโดยไม่เปลี่ยนแปลงเช่น รถยนต์ รถไฟ เครื่องจักรกลต่าง ๆ
และที่รับเข้ามาโดยเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย เช่น ประเพณีการขึ้นปีใหม่มารยาทในการแสดงความเคารพแล้ว เรายังมีวัฒนธรรมสำคัญซึ่งถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมหลัก
ประจำชาติ เป็นจุดรวมแห่งจิตใจของคนไทย ได้แก่ (แปลก สันติรักษ์ ม.ป.ป. : ๕๒ - ๖๗)

๑. พระพุทธศาสนา
๒. พระมหากษัตริย์
๓. อักษรไทย
๔. ภาษาไทย
๕. ประเพณีไทย
๖. จรรยา มารยาทแบบไทย

๗. จิตใจแบบไทย
๘. ศิลปกรรมไทย
๙. สถาปัตยกรรมไทย
๑๐. วรรณคดีไทย

จุดศูนย์รวมของวัฒนธรรมไทยทั้งหมดนี้ ทำให้คนไทยมีเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่น แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของชาติอื่น ๆ ทำให้คนไทยมีการประพฤติปฏิบัติด้วยกิจกรรมารยาทที่อ่อนช้อย มีจิตใจโอบอ้อมอารี ทำบุญประกอบกุศลต่าง ๆ รวมทั้งมีนิสัยที่รักสนุก รวมทั้งการให้ความเคารพกตัญญูแก่ผู้ที่ต่อผู้มีพระคุณ

โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

"วัด" เป็นสถานที่สำคัญสำหรับคนไทย ซึ่งวัดคนไทยผูกพันกับวัดมาโดยตลอด ไม่ใช่เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยและวัดเป็นสถานที่เผยแพร่ศาสนาเท่านั้น แต่วัดยังเป็นศูนย์กลางของการศึกษา ศูนย์กลางของการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอีกด้วย

ประวัติความเป็นมา

พระพิมลธรรม (อาสภเถระ) สังฆมนตรีว่าการปกครองสมัย พ.ร.บ. การปกครองพระสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้เดินทางไปดูกิจการทางศาสนาในประเทศพม่าและประเทศศรีลังกา เห็นระบบการสอนศีลธรรมของพระสงฆ์ซึ่งได้ผลดีมาก โดยจัดสอนในวันอาทิตย์เท่านั้น เมื่อเดินทางกลับประเทศไทยจึงปรารภว่า "ประเทศไทยสมควรจัดให้มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพราะเด็กและเยาวชนมีความสนใจในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว จะเป็นการส่งเสริมเป็นกำลังในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา พร้อมทั้งให้โอกาสแก่เยาวชนได้ศึกษาหาความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้ศึกษาหาความรู้ในหลักธรรมพระพุทธศาสนาได้ถูกต้องตามสมควรแก่วัยของตน" จากนั้นโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ก็ได้ก่อตั้งขึ้นในประเทศไทยเป็นแห่งแรกคือ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ศาสนาธรรมและพุทธศาสนาตามสมควรแก่วัย
๒. เพื่อส่งเสริมความรู้และปลูกฝังวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของ

ไทย

๓. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา
๔. เพื่อให้เด็กและเยาวชนส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมไทยในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีและมารยาทไทยอันดีงาม
๕. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม
๖. เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ทางพระพุทธศาสนาภาคภาษาอังกฤษ
๗. เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา

การดำเนินงาน

ในการดำเนินงานครั้งแรก ทางมหาวิทยาลัย ได้กรรมการขึ้นหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการ อบรมศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชน" ได้จัดวางหลักสูตรขึ้นเป็นเอกเทศ ตามหลักสูตรนี้ได้แบ่งชั้น เรียนออกเป็น ๔ ชั้นคือ

๑. ชั้นต้น รับนักเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ - ๔ ใช้เวลาเรียน ๑ ปี
๒. ชั้นกลาง รับนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๑ - ๓ ใช้เวลาเรียน ๑ ปี
๓. ชั้นปลาย รับนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๔ - ๖ ใช้เวลาเรียน ๑ ปี
๔. ชั้นสูง รับนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๗ - ๘ อาชีวระดับสูง และนิสิตนักศึกษาใน มหาวิทยาลัย ใช้เวลาเรียน ๑ ปี

วิชาที่สอนแบ่งออกเป็น ๓ วิชา คือ วิชาธรรม วิชาพุทธประวัติ และภาคปฏิบัติ ปีหนึ่ง มีเวลาประมาณ ๔๐ วัน เริ่มเรียนตั้งแต่เวลา ๐๕.๐๐ - ๑๑.๐๐ น.

ต่อมาได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ให้มีเวลาเรียนทั้งหมด ๑๒ ปี แบ่งออกเป็น ๔ ชั้น คือ

๑. ชั้นต้น แบ่งออกเป็นชั้นต้น ๑ - ๒ - ๓ - ๔ เรียนชั้นละ ๑ ปี
๒. ชั้นกลาง แบ่งออกเป็นชั้นกลาง ๑ - ๒ - ๓ เรียนชั้นละ ๑ ปี
๓. ชั้นปลาย แบ่งออกเป็นชั้นปลาย ๑ - ๒ - ๓ เรียนชั้นละ ๑ ปี
๔. ชั้นสูง แบ่งออกเป็นชั้นสูง ๑ - ๒ เรียนชั้นละ ๑ ปี

ใน พ.ศ. ๒๕๒๑ มีการเปลี่ยนแปลงจัดชั้นเรียนใหม่ เพื่อให้การสอนเหมาะสมกับวัยของ นักเรียน และให้สอดคล้องกับการแบ่งชั้นเรียนตามระบบการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการคือ

๑. ชั้นต้น แบ่งเป็น ๓ ชั้น รับนักเรียน ป.๑ - ๓
๒. ชั้นกลาง แบ่งเป็น ๓ ชั้น รับนักเรียน ป.๔ - ๖
๓. ชั้นปลาย แบ่งเป็น ๓ ชั้น รับนักเรียน ม.๑ - ๓

๔. ชั้นสูง แบ่งเป็น ๓ ชั้น รับนักเรียน ม.๔ ขึ้นไป ตลอดถึงนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

เวลาเรียน ภาคเช้าเปิดเรียนเวลา ๐๘.๐๐ - ๑๑.๑๕ น. ภาคบ่ายเวลา ๑๒.๓๐ - ๑๕.๐๐ น. เป็นการศึกษาวิชาพิเศษ สำหรับวิชาวาทศิลป์ นาฏศิลป์ ภาษาอังกฤษ ภาษาบาลี คณิตศาสตร์ เป็นต้น

รูปแบบของโรงเรียน

๑. เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งโดยการดำเนินการของคณะผู้บริหารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. เป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีระบบการบริหารงานภายในเป็นของตนเอง
๓. เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนและอบรมวิชาพุทธศาสนา โดยมุ่งสอนหนัก ไปทางปฏิบัติ โดยยึดหลักศีล สมาธิ ปัญญา

๔. เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนโดยไม่เรียกเก็บค่าบำรุงการศึกษา

หลักสูตรและวิชาที่เรียน

โรงเรียนพระพุทธศาสนาวินิจฉัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำหลักสูตรประมวลการสอนและแบบเรียนสำหรับวิชาเหล่านี้ขึ้นไว้และมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวินิจฉัยแห่งอื่น ๆ ทั่วประเทศนำไปใช้เป็นคู่มือในการเรียนการสอนคือ

๑. วิชาหลัก (เฉพาะภาคทฤษฎี)
  - ๑.๑ วัฒนธรรมและปรัชญาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
  - ๑.๒ พุทธประวัติ และประวัติพระพุทธศาสนา
  - ๑.๓ พุทธศาสนาภาคภาษาอังกฤษ
๒. วิชารอง (สอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ)
  - ๒.๑ ธรรมภาคปฏิบัติ
  - ๒.๒ ศาสนาพิธี
  - ๒.๓ มารยาทไทย
  - ๒.๔ นาฏศิลป์
  - ๒.๕ ดนตรีไทยเดิม
  - ๒.๖ วาทศิลป์
  - ๒.๗ วิชาสามัญบางวิชา เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน ๑๓๓ สถาบัน ได้ขอขึ้นเป็นสาขาโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยยึดระเบียบและหลักสูตรการเรียนการสอนในทำนองที่สอดคล้องกับโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นอกจากโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเมืองไทยแล้ว ในต่างประเทศวัดไทยหลายแห่งได้เปิดให้มีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีชุมชนไทยอยู่กันหนาแน่น รวมทั้งรัฐใหญ่ ๆ ได้มีวัดไทย และวัดไทยเหล่านี้ได้เปิดให้มีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกันคือ

๑. เพื่อสอนภาษาไทยให้แก่กุลบุตรกุลธิดาของคนไทย
๒. เพื่ออบรมสั่งสอนวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน
๓. เพื่อให้การศึกษาพระพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชน
๔. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยด้วยกัน
๕. เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทย

ในปัจจุบันกิจการโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้เจริญรุดหน้าอย่างมาก มีเยาวชนสมัครเข้าเรียนเพิ่มขึ้นทุกปี รวมทั้งหน่วยราชการได้ให้ความสนใจคือเน้นหนักด้านศีลธรรมมากขึ้น

การวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนเด็กสองภาษา

มีผู้วิจัยเกี่ยวกับการสอนเด็กสองภาษาในประเทศและต่างประเทศดังนี้

ประพนธ์ เรืองณรงค์ (๒๕๒๑ : ๑๕๓) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนภาษาไทยมาตรฐานในท้องถิ่นที่นักเรียนพูดภาษาถิ่นว่า ปัญหาสำคัญของโรงเรียนอย่างหนึ่งคือ นักเรียนใช้ภาษากลางไม่ถูก เนื่องจากเคยชินกับภาษาที่ตนถนัด ครูผู้สอนมักห้ามนักเรียนพูดภาษาถิ่นในเวลาเรียนหรือเวลาพูดกับครู ถึงกระนั้นก็ยังไม่ทำให้นักเรียนใช้ภาษากลางได้ถูกต้อง นักเรียนยังคงใช้ภาษาถิ่นผสมทั้งการพูดและการเขียน ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เพราะนักเรียนต้องเรียนภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาที่สองแตกต่างจากภาษาที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวัน

พิเชษฐ อนุกุล (๒๕๑๘ : ๑๖๕) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของครูในการสอนภาษาไทยขึ้นเด็กเริ่มเรียน ที่พูดภาษาไทยไม่ได้ในจังหวัดยะลา โดยผู้วิจัยต้องการค้นหาปัญหาและสภาวะในการสอนภาษาไทย ขึ้นเด็กเริ่มเรียนที่พูดภาษาไทยไม่ได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่สอนขึ้นเด็กเริ่มเรียนตามลำดับดังนี้

๑. นักเรียนไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน
๒. นักเรียนไม่มีแบบเรียนและเครื่องเรียนเพราะยากจน
๓. นักเรียนขาดเรียนเสมอ
๔. นักเรียนไม่เห็นความจำเป็นและประโยชน์ในการเรียนภาษาไทย
๕. นักเรียนมีเวลาเรียนภาษาไทยน้อยเกินไป
๖. นักเรียนมีสุขภาพร่างกายไม่สมบูรณ์
๗. นักเรียนประหม่าอายุ กลัว และล่อมตนทำให้เรียนภาษาไทยได้ไม่ดี
๘. นักเรียนไม่ยอมออกเสียงหรือพูดภาษาไทยเพราะเชื่อว่าขัดกับศาสนาของตน
๙. นักเรียนอื่นหัวเราะเยาะเมื่อพูดภาษาไทย

สำนักงานศึกษาธิการเขต ๒ จังหวัดยะลา (กันยายน - ธันวาคม, ๒๕๑๗) ได้วิจัยการสอนภาษาไทยแก่เด็กพูดภาษาไทยไม่ได้ ผลการวิจัยพบว่าการสอนโดยใช้ภาษาแม่เป็นสื่อทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมทางภาษาไทยมากกว่าการสอนโดยใช้ภาษาไทยล้วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๕ ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าการสอนผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือและพูดภาษาไทยไม่ได้มาก่อนทำให้เกิดความพร้อมทางภาษาไทยภายในเวลา ๑ เดือน ด้วยวิธีสอนแบบใช้ภาษาแม่เป็นสื่อ ประสพผลอย่างชัดเจนอีกด้วย

สุไร พงษ์ทองเจริญ และคณะ (๒๕๒๔ : ๕๖ - ๗๓) ได้ศึกษาปัญหาของเด็กภาคเหนือในการเรียนภาษาไทยกลางของเด็กชั้นประถมปีที่ ๒ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐๐ คน ในอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง จากการทดสอบและสัมภาษณ์ครูพบว่า ในการสอนครูต้องใช้ภาษาถิ่นอธิบายความหมายของคำศัพท์ เนื่องจากนักเรียนฟังคำอธิบายภาษาไทยกลางไม่เข้าใจ สำหรับตัวนักเรียนมีจำนวนคำไม่น้อยที่นักเรียนอ่านแล้วไม่เข้าใจ ในการพูดและการออกเสียงมักออกเสียงสระและพยัญชนะเสียงภาษาไทยกลางไม่ได้ ด้านการเขียนมักใช้สำนวนภาษาถิ่นเหนือเขียน

โรเบิร์ต แอล โพลิตเซอร์ และ อาร์นัลโฟ จี รามิเรส (Robert L. Politzer and Arnulfo G. Ramirez, ๑๙๗๓ : ๓๕) ได้ศึกษาการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนเม็กซิกันอเมริกัน โดยให้นักเรียนดูภาพยนตร์เงียบแล้วเล่าเรื่องที่ตนได้ดู ผู้วิจัยบันทึกคำพูดลงในเครื่องบันทึกเสียง พบว่าสิ่งที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดข้อบกพร่องในการเรียนภาษาอังกฤษได้แก่ ข้อบกพร่องที่เกิดจากอิทธิพลของภาษาแม่คือภาษาแม่เม็กซิกันอเมริกัน ข้อบกพร่องที่เกิดจากตัวภาษาอังกฤษเอง ข้อบกพร่องที่เกิดจากการได้พบเห็นภาษาอังกฤษไม่เป็นมาตรฐาน

แบร์รี ฟิลลิป เทเลอร์ (Barry Phillip Taylor, ๑๙๗๕ : ๔๔๙๐A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่สอง โดยให้นักเรียนที่พูดภาษาสเปนเป็นภาษาแม่และเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง แปลประโยคภาษาสเปนจำนวน ๘๐ ประโยคเป็นภาษาอังกฤษจากที่ได้ยินเพื่อศึกษาลักษณะการถ่ายโยงจากภาษาแม่และการสรุปกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของโครงสร้างภาษาของเด็ก ผลการวิจัยพบว่าในการพูดภาษาที่สองนั้นเด็กจะอาศัยโครงสร้างของภาษาแม่น้อยลงเมื่อความสามารถในภาษาที่สองเพิ่มขึ้น แต่การสรุปกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของโครงสร้างภาษาไม่เปลี่ยนแปลง

แอน คอห์มูส ฟาทแมน (Ann Kohmoos Fathman, ๑๙๗๗ : ๖๓๑๖A) ได้ศึกษาข้อบกพร่องเกี่ยวกับคำและโครงสร้างในการพูดของเด็กที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองจากกลุ่มตัวอย่าง ๑๒๐ คน ซึ่งเป็นนักเรียนอายุระหว่าง ๖ - ๑๔ ปี กลุ่มแรกเป็นนักเรียนที่ใช้ภาษาสเปนเป็นภาษาแม่ อีกกลุ่มหนึ่งใช้ภาษาเกาหลีเป็นภาษาแม่ โดยวัดความสามารถในการพูดของเด็กแต่ละคนในการที่จะสร้างคำหรือโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษที่เป็นมาตรฐาน เช่น การใช้พหูพจน์ คำนำหน้านาม การตั้งคำถาม การใช้ประโยคปฏิเสธ ผลการวิจัยพบว่า ลำดับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของเด็กเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกันและไม่ขึ้นอยู่กับอายุหรือพื้นฐานการศึกษา

เวโรนิกา กอนซาเลส เมนา โลโกโก (Veranica Gonzales Mena Lococo, ๑๙๗๖ : ๖๐๖๕A) ได้วิเคราะห์ข้อบกพร่องในการเรียนรู้ภาษาสเปนและเยอรมัน ของผู้ที่พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ โดยวิเคราะห์จากเรียงความที่ให้เขียนแล้วหาข้อบกพร่องและสาเหตุ พบว่าลักษณะข้อบกพร่องเกิดจากสาเหตุใหญ่ ๓ ประการคือ เกิดจากภาษาที่กำลังเรียน และกระบวนการเรียนการสอน และเห็นว่ากรวิเคราะห์ข้อบกพร่องในการเรียนรู้ภาษาที่สองเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้พบวิธีการโดยทั่วไปในการเรียนรู้ภาษา

ออกัส (Augus, ๑๙๖๔ : ๓๕๖๑A) ได้วิจัยเรื่อง "English Compositions Error of Tagalog Speakers and Implication for Analytical Theory" ในประเทศฟิลิปปินส์ การวิจัยได้ศึกษาจากเรียงความของนักเรียน ๓๐๐ คน ที่พูดภาษาตากาล็อก ในโรงเรียนประถมศึกษา ๒ แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา ๑ แห่ง ในมหาวิทยาลัย ๔ แห่ง ผลการวิจัยสรุปว่า

๑. ภาษาแม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนภาษาอังกฤษ เนื่องจากความแตกต่างของภาษาที่สอง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องในการเรียนภาษาอังกฤษ
๒. นักเรียนใช้แนวเทียบโครงสร้างของภาษาผิด เป็นสาเหตุรองที่ทำให้เกิดความบกพร่อง
๓. อาจมีสาเหตุอื่น ๆ อีก

พอล ฮิวบา มาดาร์สซ์ (Paul Huba Madarasz, ๑๙๖๙ : ๙๓A) ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงภาษาศาสตร์ เกี่ยวกับข้อบกพร่องในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและภาษาอังกฤษเรียน เพื่อศึกษาการใช้หลักภาษาศาสตร์วิเคราะห์เปรียบเทียบภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สอง กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนจำนวน ๓๕ คน ผู้วิจัยได้ทดลองโดยสร้างมาตราส่วนวัดความยากในการเรียนภาษาและสร้างแบบทดสอบวัดทักษะทางภาษาทั้งสี่ด้าน เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อบกพร่อง ผลการศึกษาปรากฏว่า ความแตกต่างระหว่างโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษาอังกฤษเรียนและภาษาอังกฤษเป็นปัญหาในการเรียนภาษา

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเด็กสองภาษา ทำให้ทราบปัญหาและข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ อันจะเป็นแนวทางและประโยชน์ในการปรับปรุงการสอนเด็กที่ใช้สองภาษาต่อไป